

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság**

ítélete

Az ügy száma: Pfv.II.21.044/2025/7.

A tanács tagjai: dr. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna a tanács elnöke

dr. Osztovits András előadó bíró

dr. Darákné dr. Nagy Szilvia bíró

dr. Hajdu Edit bíró

dr. Mészárosné dr. Szabó Zsuzsanna bíró

A felperes: felperes1 (cím1)

A felperes képviselője:

dr. Kószás Attila Gábor ügyvéd (cím2)

Az alperes: alperes1 (cím3)

Az alperes képviselője:

dr. Boros Irén ügyvéd (cím4)

dr. Babos Éva ügyvéd (cím5) ügygondnok

A per tárgya: gondnokság alá helyezés

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél:

felperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Fővárosi Törvényszék 54.Pf.635.912/2024/11.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Budapest II. és I... Bíróság 6.P.II.20.691/2024/26.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Az alperest képviselő ügygondnok díját 50.000 (ötvenezer) forintban állapítja meg.

Felhívja a Kúria Költségvetési és Ellátási Főosztályát, hogy az ügygondnoki díjat dr. Babos Éva ügyvédnek (cím6) a számla bemutatását követően utalja ki.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] A felperes az alperes unokája.

[2] Az alperes 1933-ban született, magyar-k állampolgár, középiskolai végzettséggel, érettségivel rendelkezik, szakképesítést nem szerzett. A férje halála után került kapcsolatba a S. B. E. Szeretetotthonnal. 2009 évben költözött vissza Magyarországra, azóta az otthonban él, egy 15 m²-es fürdőszobás szobában egyedül lakik.

[3] Az otthonba költözésekor rendelkezett az őt érintő hivatalos ügyekről. Ingatlana nincs, rendszeres bevétele a magyar és k nyugdíja. A folyószámlán kívül megtakarítási számlája van.

[4] Az alperest az otthonban a fia látogatta, ő segítette ügyei intézésében, vette fel az alperes magyar nyugdíját és hozzáférése volt a bankszámlájához is.

[5] Az alperes a fia halála után a bankszámláján, bankkártyáján való rendelkezés jogát nem ruházta át más családtagjára, jelenleg maga rendelkezik velük.

[6] 2023. szeptember 4-én bejelentés érkezett az alperes lakóhelye szerinti illetékes gyámhivatalhoz, miszerint a 90 éves alperes idős korára és demens állapotára tekintettel gondnokságra szorul. A bejelentés alapján eljáró B. F. Kormányhivatala ... Hivatala 2023. november 30-án kelt határozatában a hivatalból indult eljárást megszüntette. A gyámhivatal úgy ítélte meg, hogy az alperese saját érdekeit és jogait teljes mértékben képviselni és megvédeni is képes, segítő környezet veszi körül, amely biztosítja, hogy ha állapotában változás állna be, akkor is megfelelő ellátásban részesüljön.

[7] Az alperes 2024 márciusában hirtelen bekövetkezett egészségromlás miatt kórházba került, majd állapota javulását követően visszatért az otthonba, ahol a megszokott körülmények között éli a mindennapjait. Önállóan nem jár ki, ha pénzfelvétel céljából mégis kimegy, akkor az otthon egyik dolgozója kíséri ki. Kisebb dolgok (édesség, gyümölcs) bevásárláshoz is a szeretetotthon dolgozója nyújt részére segítséget.

A kereseti kérelem és az alperes ellenkérelme

[8] A felperes keresetében elsődlegesen az alperes cselekvőképességet teljesen, másodlagosan részlegesen korlátozó gondnokság alá helyezését kérte. Ez utóbbi vonatkozásában – többek között – megjelölte a következő ügycsoportokat: az ingó és ingatlan vagyonnal, nyugdíjával, lakásbérlettel kapcsolatos rendelkezés, hagyatéki ügyek, tartózkodás hely meghatározása.

[9] A keresete megalapozásául arra hivatkozott, hogy az alperesnél az elmúlt években súlyos állapotromlás következett be, mindennapi ügyei intézésében akadályozott. Ezt támasztja alá, hogy fizeti az internetet, de nem használja. A legegyszerűbb nyomógombos telefont sem tudja kezelni, ennek ellenére mobiltelefon előfizetése van. Az élelmiszer árakkal nincs tisztában, a lakása eladását is idegen személyre bízta, amelyről felperesnek, illetve a családnak nem volt információja, így arról sem, hogy annak eladását milyen jogcímen és milyen összegért intézte. Az alperes a korábban megbeszélt dolgokra nem emlékszik, emellett szociálisan nem megfelelő pszichés viselkedésformát mutat.

[10] Az alperes ügygondnoka érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (továbbiakban: Ptk.) 2:21. § alapján, mivel a hivatkozott jogszabályhelyben előírt törvényi feltételek az alperes vonatkozásában nem állapíthatók meg.

Az első- és másodfokú határozat

[11] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította.

[12] A perben a Ptk. 2:19. és 2:21. §-ok alapján azt kellett vizsgálni, hogy az alperes érdekeinek védelmében szükséges-e a gondnokság alá helyezés. A lefolytatott bizonyítási eljárás eredményeként, a peradatok mérlegelésével arra a következtetésre jutott, hogy a felperes keresete alaptalan.

[13] A személyi autonómia, a cselekvőképesség korlátozása nem lehet preventív jellegű, arra kizárólag a törvényi konjunktív feltételek fennállása esetén van lehetőség. Az elsőfokú bíróság a felperes személyes meghallgatása, valamint a felperes testvére és a szeretetotthon részlegvezetőjének tanúvallomásai alapján úgy ítélte, hogy nem szükséges igazságügyi szakértő kirendelése. A felperes sem a keresetlevelében, sem személyes nyilatkozatában nem tett olyan konkrét tényállítást az alperes élethelyzetét illetően, amelyek indokolták tették volna a további bizonyítási eljárás lefolytatását, ezért a szakértő kirendelését mellőzte.

[14] A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú ítélet nem fellebbezett rendelkezéseit nem érintette, fellebbezett rendelkezéseit helybenhagyta.

[15] Az elsőfokú bíróság nem követett el eljárási szabálysértést, amikor mellőzte a szakértői bizonyítást. A felperes által állított, az alperes gondnokság alá helyezését megalapozó tények még bizonyítottságuk esetén sem eredményezték volna a cselekvőképesség korlátozását. A gondnokság jogintézményének célja elsődlegesen az érintett érdekeinek a védelme. A cselekvőképesség korlátozása a személyes autonómia alapjogának súlyos korlátozását jelenti, annak elrendelésre és fenntartására csak feltétlenül indokolt esetben, a Ptk. 2:19. és 2:20. §-aiban meghatározott feltételek maradéktalan megvalósulása esetén kerülhet sor. Önmagában a mentális zavar ténye, vagy az érintett személy gondozási szükséglete nem alapozza meg.

[16] A cselekvőképességet korlátozó gondnokság elrendeléséhez két ok együttes fennállása szükséges: egyrészt az alperes károsodott egészségi állapotának ténye, másrészt az, hogy ez az állapot az alperes belátási képességére olyan kihatással legyen, ami az alapjogként védett személyes döntési autonómia korlátozását indokolja. A gondnoksági perben is érvényes a bizonyítási általános szabálya, így a felperesnek kellett bizonyítania az általa állított tényeket, illetve a bíróságnak lehetősége van arra is, hogy hivatalból bizonyítást rendeljen el [a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (továbbiakban: Pp.) 434. § (3) bekezdés].

[17] A másodfokú bíróság szerint az alperes érdekeinek védelme miatt nem volt szükség gondnokság alá helyezésre, annak ellenére, hogy 92 éves korára már bizonyos képességei csökkenésének folyamata elindult. Az alperes korábban megszervezte már az életét, ennek pénzügyi finanszírozására egyedül is képes, nem szorul a családja támogatására. Nem merült fel a perben olyan aggály, hogy az alperes jelenlegi élethelyzetében a körülmények ne lennének kulturáltak, tisztességesek, az alperes érdekeinek megfelelőek vagy az alperes érdekei bármilyen módon sérülnének. Az alperes saját maga, élete végéig megteremtette az

életvezetése biztonságát. Az elhelyezése, gondozása, egészségügyi biztonsága megoldott, ennek önálló finanszírozására képes. Általános állapota az életkora miatt vélhetően gyengülni fog, azonban ez nem ok a vele szembeni korlátozásra. Olyan védendő érdeket, amelyet csak gondnokság alá helyezéssel lehetne megoldani, a perben a felperes nem bizonyított.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[18] A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és elsődlegesen az elsőfokú, másodlagosan a másodfokú bíróságot új eljárásra, új határozat hozatalára utasító határozat meghozatalát kérte. Arra hivatkozott, hogy a jogerős ítélet a Pp. 444. § (1) bekezdésébe, 237. § (3) bekezdés a) pontjába ütköző módon jogszabálysértő.

[19] Felülvizsgálati érvelése szerint az eljáró bíróságoknak nem volt arra jogszabályi lehetőségük, hogy mellőzzék az igazságügyi elmeorvos szakértő kirendelését. Az alperes egészségi állapota szakkérdés, ennek meglétéről, hiányáról a bíróságok szakértői vélemény nélkül foglaltak állást. Sérelmezte azt is, hogy az eljáró bíróságok nem találták megfelelőnek a felperes keresetlevelében és a per során az alperes szokásaival, elmeállapotával kapcsolatos előadásait. Amennyiben ezt hiánynosnak találták, arról a per során hiánypótlással kellett volna rendelkezniük.

[20] Az alperesnek számos olyan ügye van, amelyek során védelemre szorul. A prevenció tilalma nem mehet el odáig, hogy visszafordíthatatlan hátrány érje az alperest. A gondnokság alá helyezéssel nyilvánvalóan nem magasabb, hanem alacsonyabb vagy teljesen kizárható a kockázat, ha a gondnok gyakorolja a kontrollt az alperes védelme érdekében. Az alperes személyes meghallgatása során több alkalommal ellentmondásba keveredett és téves az a megállapítás is, hogy a felperes nem látogatta rendszeresen, nem tartott vele a kapcsolatot.

[21] A Pp. 266. § (2) bekezdése alapján a köztudomású tényeket figyelembe kell venni akkor is, ha azokra a felek nem hivatkoztak. A demencia köztudomásúan érinti az idős emberek számottevő hányadát. Konkrét adatokkal szolgálva hivatkozott az Országos Kardiológiai Intézet által publikált tanulmányra, mely szerint a demencia a 90 év feletti nők esetében az 50%-os arányt is elérheti. Az eljáró bíróságok mindezekre figyelemmel a Pp. 279. § (1) bekezdésébe ütköző módon a bizonyítékok kirívóan okszerűtlen mérlegelésével a Pp. 346. § (4) és (5) bekezdését sértve állapították meg a tényállást és utasították el a felperes keresetét.

[22] Az alperes ügygondnoka a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte. Állította, a jogerős ítélet a felperes által hivatkozott indokokból nem jogszabálysértő.

A Kúria döntése és jogi indokai

[23] A Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 423. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta.

[24] A felülvizsgálati eljárás rendkívül perorvoslat, ahol a bíróság kizárólag azt vizsgálhatja, hogy a jogerős ítélet a felperes által felülvizsgálati kérelmében konkrétan megjelölt jogszabályhelyekre tekintettel jogszabálysértőnek minősül-e.

[25] A felperes felülvizsgálati kérelmét elsősorban arra alapította, hogy az eljáró bíróságoknak igazságügyi szakértőt kellett volna kirendelniük, szakvélemény hiányában nem állapíthatták volna meg az alperes belátási képességére vonatkozóan a tényállást, illetve köztudomású tényként kellett volna figyelembe venni az időskori demenciát.

[26] A másodfokú bíróságnak – egybehangzóan az elsőfokú bírósággal - az elsődleges és a másodlagos kereseti kérelmet is elutasító ítélete azon alapult, hogy a cselekvőképesség korlátozása indokolatlan az alperes családi és társadalmi kapcsolataira, valamint a jogai védelme biztosíthatóságára tekintettel.

[27] A Kúria elfogadta a jogerős ítélet jogkövetkeztetését, a kifejtett – maradéktalanul helyes – indokolást nem ismétli meg.

[28] A Ptk. a cselekvőképesség teljes vagy részleges korlátozásának alapjaként négy törvényi feltételt határoz meg: az érintett személy mentális zavara; ennek következtében belátási képességének tartós vagy időszakonként visszatérő teljeskörű, vagy nagymértékű csökkenése; egyéni körülményeire, valamint családi és társadalmi kapcsolataira tekintettel a gondnokság alá helyezés indokoltsága; továbbá az, hogy az érintett jogainak védelme a cselekvőképességet érintő más módon nem biztosítható [Ptk. 2:19. § (2) bekezdés, 2:21. § (2) bekezdés]. A feltételrendszer egyben sorrendiség, a követelmények egymásra épülnek és lehetőséget biztosítanak az arányosság és szükségesség elvének alkalmazásával a differenciált megítélésre (Kúria Pfv.II.21.065/2018/7., Kúria Pfv.II.20.310/2021/5.).

[29] Az első törvényi feltétel szakkérdés, míg a további törvényi feltételek bizonyítottsága/bizonyítatlansága a bíróság mérlegelési jogkörébe tartozik. A következetes ítélkezési gyakorlat alapján bármely törvényi feltétel hiánya a kereset elutasítását vonja maga után (Kúria Pfv.II.20.522/2023/3.).

[30] A felperes érveléséből az következik, hogy a cselekvőképesség korlátozása iránti perben a bíróságnak a szakértői bizonyítást bármilyen tényállás esetén, minden ügyben automatikusan és kötelezően – kérelemre vagy hivatalból - el kell rendelnie. Ez az érvelés azonban téves és az anyagi jogi jogszabályhelyekkel ellentétes.

[31] Amennyiben ugyanis a peradatokból egyértelműen bizonyított a szakkérdést meghaladóan a többi három törvényi feltétel bármelyikének hiánya, a szakértői bizonyítás szükségtelen, mivel – visszautalva a [29] pontban hivatkozott precedenshatározatra – bármely feltétel bizonyítottságának hiánya a kereset elutasítását eredményezi. A Kúria rámutat arra is, hogy a jelen ügyben az érdemi döntés nem a mentális állapot törvényi feltétele bizonyítottsága hiányán alapult.

[32] A fentiekből következően tehát nincs jelentősége annak, hogy az első törvényi feltétel, a mentális zavar fennáll-e, illetve, hogy emiatt a belátási képesség mennyiben érintett (második feltétel). A másodfokú bíróság jogszabálysértés nélkül – az elsőfokú bírósággal egyezően - jutott arra a következtetésre, hogy a szakértő kirendelése a további törvényi feltételek bizonyítottsága hiányában indokoltatlan és szükségtelen.

[33] Nem volt jelentősége annak sem, hogy a felperes szerint köztudomású tény a demencia a 90 év feletti nők esetében az 50%-os aránya, mivel ez is az első törvényi feltételt érinti, a jogerős döntés viszont nem emiatt utasította el a keresetet.

[34] A Pp. 266. § (2) bekezdése szerinti köztudomású ténynek az minősül, aminek valósága tekintetében széles körű egyetértés van. Így például köztudomású tények az általános fizikai, kémiai, biológiai törvényszerűségek, a történelmi és politikai események stb. Nem minősülnek azonban köztudomású ténynek azok a tényállítások, amelyek széles körben ismertek ugyan, de valóságuk tekintetében vita van, így például a tudományos munkahipotézisek. A felperes által hivatkozott konkrét tanulmány megállapítása tudományos álláspontnak és nem köztudomású ténynek minősül, ráadásul a személyi autonómia korlátozása nem alapulhat általános statisztikai valószínűségen, hanem az egyedi konkrét ügy tényhelyzetén.

[35] Az eljáró bíróságok eleget tettek az anyagi pervezetéssel kapcsolatos kötelezettségeiknek is. Az anyagi pervezetés szabályozása [Pp. 237. §] abból indul ki, hogy a polgári perben a felek rendelkezési jogától függ a jogvita terjedelme és tartalma; a kereseti kérelem és az ellenkérelem korlátai között a felek határozzák meg az eljárás kereteit. A bíróság feladata az eljárás lefolytatása és a felek joggyakorlásának ellenőrzése. Az eljáró bíró ennek érdekében előkészíti az ügy tárgyalását és vezeti a tárgyalást. Az ügy lefolytatására, annak célirányos voltaához, mederben tartásához erős érdemi jogosítványokkal rendelkezik. Alapvetően a bíró megítélésétől függ, hogy a jogvita eldöntésénél mely tények lesznek relevánsak, ehhez képest milyen bizonyításra van szükség.

[36] Az elsőfokú bíróság a perfelvételi tárgyalást szabályszerűen tartotta meg, ott az ellenérdekű felek a tény- és jogállításaikat, valamint a bizonyítási indítványukat megtették. A felperes következetesen, a per során mindvégig az igazságügyi szakértő kirendelésének szükségessége mellett érvelt. Az anyagi pervezetés tartalmát konkretizáló Pp. 237. § (3) bekezdéséből nem következik, hogy a bíróságnak már a perfelvétel során határoznia kell arról, hogy melyik bizonyítási indítványokat tartja alaposnak. Ilyen indokolási kötelezettsége csak az ügy érdemében hozott ítélet indokolása körében terheli a Pp. 346. § (5) bekezdése alapján. A másodfokú bíróság részletesen megindokolta, hogy miért nem volt szükség a jogvita elbírálásához igazságügyi szakértő kirendelésére, ezért a jogerős ez okból sem jogszabálysértő.

[37] A felperes felülvizsgálati kérelmében hivatkozott arra is, hogy az eljáró bíróságok kirívóan okszerűtlenül mérlegelték a bizonyítékokat, amikor azt állapították meg, hogy az alperes gondnokság alá helyezése nem indokolt.

[38] A Kúria utal arra, hogy a felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok ismételt egybevetésére és értékelésére, az ún. felülmérlegelésre kivételesen kerülhet sor. Jogszabálysértés a tényállás megállapításával, a bizonyítékok értékelésével kapcsolatban csak akkor állapítható meg, ha a jogerős ítéletben alapul vett tényállás a bizonyítás anyagától eltér, irratellenes, illetve, ha a bíróság a bizonyítékok mérlegelése alapján okszerűtlen, logikailag kizárt következtetésre jutott. Másként megfogalmazva: a megállapított tényállás irratellenességére, vagy a kirívóan okszerűtlen mérlegelésre történő hivatkozás csak akkor eredményezheti a jogerős határozat megváltoztatását, ha a rendelkezésre álló bizonyítékokból kizárt volt a jogerős határozat szerinti következtetések levonása, az minősíthető nyilvánvalóan okszerűtlen következtetésnek, amikor a bizonyítékokból csak a felülvizsgálattal támadott ítélettől eltérő következtetésre lehet jutni (BH2013. 119.). Az viszont, ha az egyes bizonyítékokból eltérő következtetés is levonható lett volna, de nem volt kizárt az a következtetés, amelyet az eljáró bíróságok levontak, nem valósítja meg a tényállás megállapítására, a bizonyítékok mérlegelésére vonatkozó eljárási szabály megsértését.

[39] A jelen perben nem volt vitása, hogy az alperes 2019 óta a S. B. E. Szeretetotthonban él, beköltözése előtt jogilag is rendezte lakhatását. Azt a felperes sem vitatta, hogy megfelelő, kulturált, gondoskodó, életkorához, szükségleteihez igazodó ellátásban részesül az alperes. Ezt támasztották alá a kihallgatott tanúk vallomásai is, a Kúria ezért nem tudta megállapítani, hogy az eljáró bírósági ekörben a bizonyítékok okszerűtlen mérlegelésével állapították meg a tényállást.

[40] A Kúria mindezekre figyelemmel nem találta megállapíthatónak a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabálysértéseket, ezért a jogerős ítéletet a Pp. 424. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

[41] A Kúria az ügygondnoki díj mértékéről és viseléséről a 17/2024. (XII. 9.) IM rendelet 3. § (2) bekezdése és a Pp. 102. § (4) és (5) bekezdése alapján rendelkezett. A feleket a költségmentesség és költségfeljegyzési jog polgári és közigazgatási eljárásban történő alkalmazásáról szóló 2017. évi CXXVIII. törvény 2. § (1) bekezdése alapján az ügy tárgyánál fogva költségmentesség illeti meg.

[42] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 405. § (1) bekezdése szerint alkalmazandó Pp. 376. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

[43] A Kúria ítélete ellen a Pp. 407. § (1) bekezdés d) pontja alapján nincs helye felülvizsgálatnak.

Budapest, 2025. november 11.

dr. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna s.k. a tanács elnöke, dr. Osztovits András s.k. előadó bíró, dr. Darákné dr. Nagy Szilvia s.k. bíró, dr. Hajdu Edit s.k. bíró, dr. Mészárosné dr. Szabó Zsuzsanna s.k. bíró

A kiadmány hitelével:

tisztviselő